

ΑΣ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΕΜΙΝΙΣΜΟ

Εργασία Γκουτζουρή Ζωής Γ1

Επιμέλεια: Βότση Ελένη

Ζάννειο Πρότυπο Γυμνάσιο

Ο όρος φεμινισμός

- Όταν μιλάμε για φεμινισμό μιλάμε για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών που βασίζεται στην αρχή ότι τα φύλα είναι διαφορετικά αλλά ίσα. Στηρίζεται στην αντίληψη ότι η συμπεριφορά της κοινωνίας απέναντι στις γυναίκες είναι άδικη και καταπιεστική. Επιχειρεί να αναλύσει τις αιτίες και τις διαστάσεις της καταπίεσης των γυναικών, να αφυπνίσει και να ενεργοποιήσει τις γυναίκες για να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους και να κερδίσουν την απελευθέρωσή τους. Ο Φεμινισμός είναι μια συλλογή κοινωνικών θεωριών, πολιτικών κινήσεων και ηθικών φιλοσοφιών, σε μεγάλο βαθμό παρακινούμενη από ή αναφερόμενη σε εμπειρίες γυναικών, ιδιαίτερα σε σχέση με την κοινωνική, πολιτική και οικονομική τους κατάσταση. Ως κοινωνικό κίνημα, ο φεμινισμός εστιάζεται κατά πολύ στον περιορισμό ή εξάλειψη της φυλετικής ανισότητας και στην προώθηση των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία.
- Ο όρος φεμινισμός [feminisme] επινοήθηκε από τον Γάλλο οραματιστή σοσιαλιστή **Charles Fourier (1772-1837)** τον 18ο αιώνα για να περιγράψει την «αθλητικοποίηση» κάποιων αντρικών σωμάτων (**Pilcher & Whelehan 2005: 48**), ή την ενασχόληση προοδευτικών ανδρών με το ζήτημα της βελτίωσης της θέσης των γυναικών (**McCann & Kim 2003: 1**). Από εκεί η αρχική αγγλική χρήση του όρου **feminism** το 1894, κατά το συμπλήρωμα του Αγγλικού Λεξικού της Οξφόρδης του 1933 (**Rendall 1985: 1**), μεταλλάσσεται σταδιακά στο τωρινό της πλέγμα εννοιών. Οι διαφορετικές και αλληλοαναιρούμενες απόψεις αποτελούν αφετηρία πολλών πρακτικών προβλημάτων του φεμινισμού, αλλά και κύρια πηγή της συνεχιζόμενης ζωτικότητάς του. Δεν παραγνωρίζονται βέβαια και πολύ πιο πρώιμες αλλά μεμονωμένες εκφάνσεις «φεμινιστικής» σκέψης και πρακτικής, από τη Σαπφώ και τη Λυσιστράτη ως την μεσαιωνική λόγιο **Christine de Pisan**

Η ιστορία του φεμινισμού

- Ο φεμινισμός ως όρος και ως κίνημα τοποθετείται σήμερα στο 19ο αί. με τα μαζικά κινήματα γυναικών στις ΗΠΑ και τη Μεγάλη Βρεταννία για αστικά και πολιτικά δικαιώματα (ψήφος, διαζύγιο, περιουσία, διακαστήριο), όπως και για το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Ωστόσο, 'φεμινίστριες' ή γυναίκες που υπερασπίζονταν και διεκδικούσαν, κυρίως μέσα από τα γραπτά τους, την ισότητα για τις γυναίκες υπήρχαν ήδη από το 15ο αί. Δεν υπάρχει μια και μοναδική θεωρία ή ένας ορισμός του φεμινισμού που να είναι καθολικά αποδεκτός. Υπάρχουν πολλοί φεμινισμοί, ιστορικά αλλά και ως προς το θεωρητικό, επιστημολογικό και πολιτικό τους προσανατολισμό. Άλλωστε «υπάρχουν τόσοι ορισμοί του Φεμινισμού όσοι και φεμινίστριες» (Vasquez 1985).
- Οι γυναίκες αυτές έθεσαν ορισμένα ερωτήματα, που προβλημάτισαν έναν ολόκληρο λαό, ενώ αμφισβήτησαν διαδεδομένες, στερεοτυπικές αντιλήψεις περί του φύλου και των έμφυλων ρόλων “Τι γίνεται με τις γυναίκες; Είναι παρούσες ή αποκλεισμένες; Σε ποιους κατεξοχήν ρόλους τις συναντάμε (π.χ. σύζυγοι, μητέρες); Είναι ισότιμοι ή υποδέεστεροι οι ρόλοι τους από τους αντρικούς; Γιατί είναι έτσι τα πράγματα; Μήπως δεν είναι ‘φυσικά’ αλλά ‘κατασκευασμένα’ στο πλαίσιο ενός ευρύτερου συστήματος κοινωνικών σχέσεων που χαρακτηρίζεται από δυναμικές ανισότητας και καταπίεσης (π.χ. πατριαρχική κοινωνική οργάνωση, καπιταλισμός, φυλετισμός);” Με αυτόν τον τρόπο ξεκίνησε το ό,τι ορίζεται ‘φεμινιστικό κίνημα’ μέσω του οποίου έγινε μια προσπάθεια αναθεώρησης των κοινωνικών δεδομένων για να επιταχθεί η ισότητα και η δικαιοσύνη.

Η μακρά ιστορία του χωρίζεται σε τρία λεγόμενα κύματα που αντιπροσωπεύουν περιόδους ακμής και δυναμικών επιδράσεων του στην κοινωνία, καθώς και δραματικών εσωτερικών ζυμώσεων και μεταλλάξεων (Humm 1995: 251):

- **Πρώτο κύμα φεμινισμού(19ος αιώνας-αρχές 20ού): οι επιρροές του Διαφωτισμού**

- Το πρώτο κύμα (Rendall 1985) περιλαμβάνει τον όψιμο 18ο (1790) έως τον πρώιμο 20ο αιώνα (παγκόσμιοι πόλεμοι). Κεντρική πεπεοίθηση του ήταν το δικαίωμα της ψήφου των γυναικών ώστε να αποκτήσουν τα ίδια νομικά και πολιτικά δικαιώματα με τους άνδρες, καθώς επίσης και το αίτημα της ισότιμης παρουσίας και συμμετοχής των γυναικών στην πολιτική και δημόσια σφαίρα. Αυτό είχε ως στόχο της εξάλειψη φυλετικών διακρίσεων και προκαταλήψεων. Με λίγα λόγια, οι γυναίκες σε Βρετανία, Γαλλία και Ηνωμένες Πολιτείες, στον απόηχο κολοσσίων κοινωνικών αλλαγών (Διαφωτισμός, Γαλλική και βιομηχανική επανάσταση), οργανώνονται συστηματικά στη βάση της διεκδίκησης βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση,στη σύναψη συμβολαίων, στην εκπαίδευση, στο διαζύγιο, στην αξιοπρέπεια και την αναγνώριση κοινωνικού ρόλου και νομικής υπόστασης, το δικαίωμα να κληρονομούν και να διαχειρίζονται την περιουσία τους, και τέλος τη χειραφέτηση από τον απόλυτο έλεγχο των πατεράδων ή των συζύγων τους.
- Ο φεμινιστικός λόγος του α' κύματος είναι βαθιά επηρεασμένος από το Διαφωτισμό. Οι περισσότεροι διαφωτιστές φιλόσοφοι, όμως, δεν θεωρούσαν ότι οι γυναίκες είναι εξίσου ικανές για κριτική σκέψη και λογική με τους άνδρες, αλλά πίστευαν ότι οι γυναίκες είναι από τη φύση τους υποχείριες των αισθημάτων τους και των παθών τους. Δημιουργείται έτσι ένας διαχωρισμός στην κοινωνία: από τη μια μεριά αναπτύσσεται η «δημόσια σφαίρα» όπου οι άντρες «πολίτες» πραγματεύονται την πολιτική και τα κοινωνικά ζητήματα και από την άλλη μεριά η «ιδιωτική σφαίρα», ο χώρος της οικογένειας, όπου περιορίζονται οι γυναίκες, οι οποίες, λόγω των υποτιθέμενων αναπτυγμένων αισθημάτων και ευαισθησιών, θεωρούνται μεν καταλληλότερες για τους ρόλους της συζύγου και της μητέρας, αλλά αποκλείονται από την ιδιότητα του πολίτη. Αρκετοί φεμινιστές και φεμινίστριες της εποχής, ωστόσο, κατέκριναν και πάλεψαν ενάντια σε αυτήν την προκατάληψη, ότι το προνόμιο του ορθού λόγου και της λογικής, αλλά και η ιδιότητα του πολίτη, ανήκουν αποκλειστικά στους άντρες.

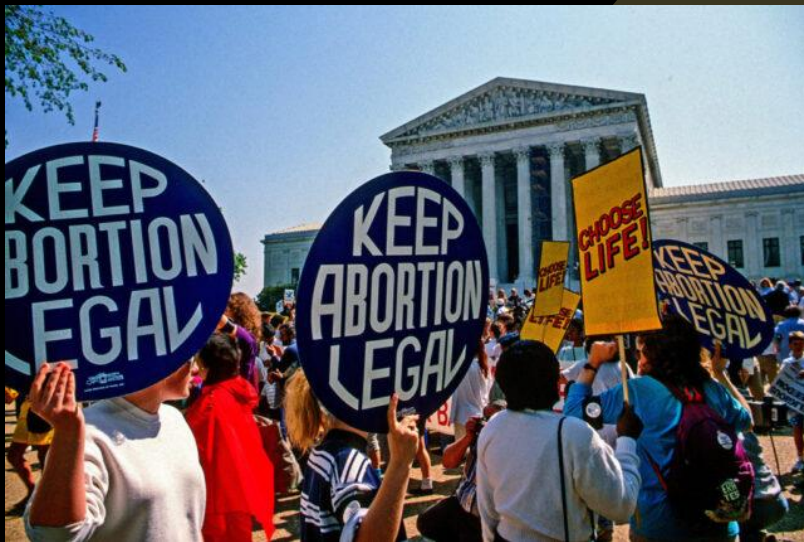
Δεύτερο κύμα φεμινισμού (δεκαετίες 1960-1980): ο φεμινισμός των δικαιωμάτων

Το δεύτερο κύμα φεμινισμού είχε ως στόχο, όχι μόνο την πολιτική χειραφέτηση των γυναικών, αλλά και την απελευθέρωση τους. Στο δεύτερο κύμα φεμινισμού έγινε και η αναγνώριση ότι η απόδοση πολιτικών και νομικών δικαιωμάτων στις γυναίκες δεν είχε επιλύσει ουσιαστικά το πρόβλημα των γυναικών. Στόχος του πρώτου κινήματος ήταν οι μεταρρυθμίσεις στη δημόσια σφαίρα της εκπαίδευσης, της πολιτικής και του χώρου εργασίας, σε αντίθεση με το δεύτερο κίνημα του φεμινισμού που είχε την πεποίθηση ότι η προσωπική ζωή είναι πολιτικό ζήτημα. Στόχος του δεύτερου κινήματος του φεμινισμού ήταν να εγείρει ερωτήματα όσον αφορά την ισχύ στην οικογένεια καθώς επίσης και ανάμεσα στις προσωπικές και φυλετικές σχέσεις ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες. Ήταν λοιπόν το κίνημα αυτό που εξέφρασε τις πιο ριζοσπαστικές και επαναστατικές απαιτήσεις

- **Ριζοσπαστικός φεμινισμός [Radical feminism]:** Εξισώνοντας τον σεξισμό με την καπιταλιστική εκμετάλλευση, ο ριζοσπαστικός φεμινισμός (κυρίως Αμερικανικής προέλευσης) προσβέυει την δραστική αλλαγή ή και ολική κατάλυση του κοινωνικού συστήματος σχέσεων εξουσίας, ώστε να επέλθει η χειραφέτηση των γυναικών, αλλά και όλων των καταπιεσμένων ομάδων (ταξικών, εθνοτικών). Παρακλάδι του ριζοσπαστισμού είναι και ο Πολιτισμικός ή Διαχωριστικός φεμινισμό [Cultural/Separatist feminism], ο οποίος βασίζεται στην ιδέα πως «τα χαρακτηριστικά και οι αξίες των γυναικών είναι... ανώτερα και προηγούνται ηθικά των αντίστοιχων ανδρικών, και πρέπει να αναδειχθούν» (Evans 1995: 76). Θεωρώντας ότι οι περίπλοκες δομές του πατριαρχικού συστήματος δεν επιτρέπουν την ομαλή συμβίωση ανδρών και γυναικών (Daly 1975), επιδιώκει τη δημιουργία μιας ηθελημένα ξεχωριστής «γυναικείας κουλτούρας» (Frye 1997).

Μαρξιστικός/ σοσιαλιστικός φεμινισμός [Marxist/socialist feminism]: Ορμώμενες από τις θεωρίες του Καρλ Μαρξ περί εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης, Βρετανίδες σοσιαλίστριες και ριζοσπαστικές φεμινίστριες εξηγούν τη υποδούλωση των γυναικών στα πλαίσια ενός πατριαρχικού καπιταλισμού που εκτείνεται και στο σπίτι—εφόσον η γυναίκα αναγκάζεται να παραδώσει άνευ αμοιβής ή αναγνώρισης την εργασία, τη σεξουαλικότητά της και την αναπαραγωγική της ικανότητα, αγαθά περισσότερο χρηστικά παρά καταναλωτικά. Επικεντρώνεται σε προσπάθειες για την ανάπτυξη της συλλογικής γυναικείας συνείδησης από «οργανικά» εμπλεκόμενες διανοούμενες.

- **Φυλετικός/ εθνοτικός φεμινισμός [Race/ethnicity feminism]:** Σύμφωνα με την bell hooks (1984), οι Αφροαμερικανίδες γυναίκες περιθωριοποιήθηκαν εξ' αρχής μέσα στο ουσιαστικά λευκό, μεσοαστικό φεμινιστικό κίνημα που υπακούει στο μοντέλο της Friedan, και η ιδιαίτερη οπτική τους αγνοήθηκε ή παρερμηνεύτηκε. Ως αντίδοτο, οι μαύρες γυναίκες, που πλήττονταν και περισσότερο από τον σεξισμό (μαύρο και λευκό), τη φτώχεια και τις ανισότητες (hooks 1984: 1), ανέπτυξαν ένα ξεχωριστό είδος φεμινισμού που αξιοποιεί τους ιδιάζοντες μηχανισμούς κριτικής ματιάς και συλλογικής άμυνάς τους. Η κριτικός, ακτιβίστρια και συγγραφέας Alice Walker, μάλιστα, δημιούργησε έναν νέο όρο, τον γυνισμό [womanism] (1983), που υποδηλώνει αυτή την εντονότερη συναισθηματικά, συλλογικότερη και πλουσιότερη εμπειρικά βίωση της συνειδητοποιημένης μαύρης γυναικείας υπόστασης.

- **Υλιστικός φεμινισμός [Materialist feminism]:** Κατά την Christine Delphy, η βάση για τον φεμινιστικό αγώνα πρέπει να τεθεί όχι σε μια μετα/φυσική θεώρηση των γυναικείων χαρακτηριστικών, αλλά ενάντια στην κοινωνική «καταπίεση» που έχει πολιτική αφετηρία (1980). Οι γυναίκες πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις συγκεκριμένες υλικές, πραγματιστικές βάσεις της κάθε μορφής καταπίεσης που περιορίζει εκ των προτέρων το σώμα και το μυαλό τους, και να οργανωθούν ανάλογα για την υπεράσπισή τους.
- **Υπαρξιακός φεμινισμός [existential feminism]:** Κυριότερη εκπρόσωπός του υπήρξε η Γαλλίδα φιλόσοφος Simone de Beauvoir, στην οποία ανήκει η ρήση «δεν γεννιέσαι γυναίκα, αλλά γίνεσαι» (1949: 295.) και εκφράζει την ιδέα ότι ο έμφυλος ρόλος μας μέσα στην κοινωνία είναι κοινωνικά και ιστορικά προσδιορισμένος και δεν απορρέει από την φύση. Η ίδια έγραψε *Το δεύτερο φύλο*, στηρίζοντας την θεωρία της κοινωνικής κατασκευής του φύλου. Η de Beauvoir βασίζεται στις αρχές του υπαρξισμού του Jean-Paul Sartre, που υποστηρίζει ότι η εμπειρία του κόσμου προηγείται της σκεπτόμενης συνείδησης και τη διαμορφώνει, για να εξηγήσει πως η έννοια της γυναίκας ιστορικά διαμορφώθηκε ως *το απόλυτο «Άλλο»* ενός πατριαρχικού συστήματος βασιμμένου στον άντρα ως Υποκείμενο. Το είδος αυτό φεμινισμού επηρεάστηκε από υλιστικές και μαρξιστικές θεωρίες και μετεξελήχθη στη δεκαετία του 1980 στο λεγόμενο Θεσιοκρατικό φεμινισμό ή φεμινιστική σκοπιά [Standpoint feminism].
- **Γαλλικός φεμινισμός [French feminism]:** Η δραστηριότητα Γαλλίδων θεωρητικών όπως η Hélène Cixous, η Luce Irigaray και η Julia Kristeva, που προέρχονται κυρίως από το χώρο της φιλοσοφίας και της μετά-Λακανικής ψυχολογίας, δημιούργησε μεταξύ 1970-1990 ένα ιδιαίτερο ρεύμα φεμινισμού που αντιπαραβάλλεται στον πιο πραγματιστικό λόγο των Αμερικανίδων φεμινιστριών. Ο Γαλλικός φεμινισμός επικεντρώνεται στο *γυναικείο σώμα*, το οποίο θεωρεί πηγή μιας ιδιαίτερης σκέψης και «παιγνιώδους», «υπερχειλίζουσας» γραφής—η Cixous (1975: 883) την ονομάζει «γυναικεία γραφή» [écriture féminine], ενώ η Irigaray εξυμνεί την ευδαιμονική απόλαυση [jouissance] του εναλλακτικού τρόπου βίωσης του κόσμου που προσφέρει η ιδιαίτερη «μη-μονή» ανατομία των γυναικείων γεννητικών οργάνων. Κατά την Kristeva, το μητρικό σώμα είναι η βάση ενός πρωτογενούς νοηματικού πεδίου («σημειωτική χώρα» [“semiotic chora”]) που αντιπαραβάλλεται στο «φαλλογονκεντρικό» [“phallogocentric”], «συμβολικό» [“symbolic”] γλωσσικό πεδίο, το οποίο το άτομο υποχρεώνεται να ενστερνιστεί για να ενσωματωθεί στην πατριαρχική κοινωνία. Τέτοιες θεωρίες δεν αποφεύγουν την κριτική ότι βασίζονται σε ουσιοκρατικές θεωρήσεις του γυναικείου σώματος ως φύσει διαφορετικού (Moi 1997: 109-11).
- **Λεσβιακός φεμινισμός [Lesbian feminism]:** Δυσανεστημένες με τον ομοφοβικό αποκλεισμό τους από το κυρίως σώμα του φεμινισμού του δεύτερου κύματος, φεμινίστριες όπως η Audre Lorde τη δεκαετία του 1980 προώθησαν μια ιδιαίτερη οπτική που συμπεριλαμβάνει τον παράγοντα της σεξουαλικής διαφορετικότητας (εμπλεκόμενου, βεβαίως, και σε θέματα ταξικά, φυλετικά, πολιτισμικά), αναδεικνύοντας τον παραγνωρισμένο κοινωνικό και πολιτισμικό ρόλο και έργο των ομοφυλόφυλων αντρών και γυναικών.
- **Οίκο-φεμινισμός [Eco-feminism]:** Ο όρος «οικολογικός φεμινισμός» πρωτοχρησιμοποιήθηκε το 1974 για να συνοψίσει αυξανόμενα ενδιαφέροντα για το περιβάλλον, την παγκόσμια οικονομία και τις γυναίκες του μη-Δυτικού κόσμου. Βασισμένος είτε στη μεταφυσική παραδοσιακή σύνδεση μεταξύ γυναικείας φύσης και «Μητέρας-Φύσης» (Collard 1988)—γεγονός που τον καθιστά ευάλωτο σε κριτικές για «ουσιοκρατία»—είτε στην πρακτική βαθύτερη γνώση της φύσης από γυναίκες του Τρίτου Κόσμου που εμπλέκονται παραδοσιακά περισσότερο σε αγροτικές/φυσιοκεντρικές εργασίες (Shiva 1989), το κίνημα αυτό προεβεί ότι οι πατριαρχικές ιδεολογίες της κυριαρχίας και επιβολής του ανθρώπου στο περιβάλλον και στις γυναίκες αποτελούν κοινή πηγή κακών τόσο για τη φύση όσο και για τις γυναίκες. Παρά τις θεωρητικές του αδυναμίες, ο οικοφεμινισμός κερδίζει έδαφος ως πόλος συσπείρωσης κινήματων (Daly 1987) και γυναικών του Τρίτου Κόσμου, όπως με το Κίνημα Πράσινων Ζωνών [Green Belt Movement].

- Κατά την διάρκεια του τρίτου κύματος οι φεμινίστριες άρχισαν να αμφισβητούν τις ημιτελείς προτάσεις των προηγούμενων 2 κυμάτων. Προσπαθώντας, λοιπόν, να ξεδιαλύνουν τα αιτήματα τους, συζητούν για ζητήματα βίας που προέρχεται είτε από τον ρατσισμό είτε από τις έμφυλες διακρίσεις. Ειδικά, στο πλαίσιο της οικογένειας φαίνεται μια μεγάλη προσπάθεια στήριξης προς τις γυναίκες-θύματα της ενδοοικογενειακής βίας. Διακρίνουν την ανάγκη να εξαλειφθεί η σεξουαλικότητα και το σώμα από τα στερεότυπα που σχετίζονται με την ταυτότητα της γυναίκας. Δεν περιορίζονται βέβαια μόνο σε αυτό, καθώς οι ανάγκες της LGBTQ+ κοινότητας έρχονται στην επιφάνεια. Ο φεμινισμός είναι πλέον υπέρμαχος και των μειονοτήτων είτε αυτές αφορούν την καταγωγή, το φύλο είτε ακόμη τον σεξουαλικό προσανατολισμό.
- Κατά την διάρκεια αυτού του κύματος έχουν δημιουργηθεί διάφορα υποκινήματα, με γνωστότερα το **#metoo** και το **time's up**. Φαίνεται ότι αποτελούν για πολλούς ένα νέο κύμα του φεμινισμού -που τώρα ακόμη διαμορφώνεται- και εξαπλώνονται με την χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Από τις αρχές της δεκαετίας του 2010 τα κινήματα αυτά προσπαθούν να αποτρέψουν την σεξουαλική παρενόχληση και να δώσουν δύναμη στα θύματα, υπενθυμίζοντας ότι δεν είναι μόνες τους. Κάτι τέτοιο, αποδείχθηκε φυσικά αναγκαίο, καθώς πολλές γυναίκες δεν κατήγγειλαν περιστατικά βίας, θεωρώντας ότι κανείς δεν πρόκειται να τις στηρίξει. Το ίδιο ισχύει και με άτομα ανδρικού φύλου, όπου η κοινωνία τους έχει διδάξει να είναι "αρκετά άνδρες", ώστε να μην ζητήσουν βοήθεια όταν βρεθούν σε κακοποιητικό περιβάλλον. Τέλος, υπενθυμίζουν στους θύτες ότι οι πράξεις τους έχουν αντίκτυπο όχι μόνο στην ζωή των γυναικών αυτών αλλά και στην δική τους, γνωστοποιώντας τα ονόματα τους και παροτρύνοντας τις γυναίκες να διεκδικήσουν την δικαιοσύνη τους. Ωστόσο, η τακτική αυτή θεωρείται ακόμη αμφιλεγόμενη, καθώς έχουν υπάρξει περιπτώσεις, όπου έχουν στοχοποιηθεί άτομα αθώα.

• Τρίτο κύμα φεμινισμού (1980-σήμερα): σύγχρονα ζητήματα

Φεμινισμός στην Ελλάδα

- **1900 – 1920**
- Ο 20^{ος} αιώνας είναι θα λέγαμε ο πιο “γυναικείος” αιώνας, εφόσον οι πρωτοπόρες Ελληνίδες αγωνίζονται για την κατοχύρωση των βασικών τους δικαιωμάτων. Η εργασία των γυναικών δε ρυθμίζεται από κανένα νόμο. Τα δικαιώματα στην εργασία δεν αναγνωρίζονται, οι ανισότητες αποτελούν status quo. Οι εργαζόμενες γυναίκες αποφασίζουν να τα διεκδικήσουν και οργανώνουν το 1913 το σύλλογο «Γυναικεία Ζωή». Οι δασκάλες το ίδιο διάστημα αγωνίζονται για την κατοχύρωση ίσης αμοιβής με αυτή των ανδρών συναδέλφων τους. Το 1919 ιδρύεται ο «Σοσιαλιστικός Όμιλος Γυναικών». Οι γυναίκες διεκδικούν ισότητα στην οικογένεια, νόμιμες αμβλώσεις, δικαίωμα στην εργασία κ.ά.

1920 – 1940

- Η δεκαετία '20-'30 είναι η πιο δυναμική εποχή του φεμινιστικού κινήματος στην Ελλάδα. Οργανώνονται σωματεία γυναικών σε αρκετές πόλεις. Οι γυναίκες του προσφυγικού πληθυσμού, καθώς και οι Εβραίες της Θεσσαλονίκης, δημιουργούν τους δικούς τους συλλόγους. Αυτό για το οποίο μάχεται και πασχίζει το γυναικείο κίνημα είναι η αναγνώριση του ρόλου των γυναικών στην κοινωνία, η δυνατότητα να ζουν, να δουλεύουν, να πολιτεύονται, να τις αντιμετωπίζουν ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας, με δικαιώματα και υποχρεώσεις. Βασική διεκδίκηση, στην οποία ρίχνουν το βάρος των ενεργειών τους, είναι η κατοχύρωση των πολιτικών δικαιωμάτων.
- Παράλληλα συναντούν αντιδράσεις που προέρχονται από τα πολιτικά κόμματα, τους περισσότερους πολιτικούς άνδρες, τον Τύπο, την Εκκλησία, αλλά κι από ένα μέρος του γυναικείου πληθυσμού. Οι διεκδικήσεις τους «ταρακουνούν» το συντηρητισμό της κοινωνίας, π.χ. η αναγνώριση της μητρότητας χωρίς γάμο. Τα κοινωνικά ταμπού αναδύονται και εκφράζονται δυναμικά, αρνούμενα την αλλαγή.
- Στις εκλογές του 1920 ένα από τα συνθήματα του είναι: «Σφυρί, δρεπάνι και ψήφος στο φουστάνι». Στο Σύνταγμα της Α' Ελληνικής Δημοκρατίας το 1927 αναγνωρίζεται η ισότητα των φύλων ενώπιον του νόμου και ανοίγει ο δρόμος για την κατοχυρωμένη από τον νόμο αναγνώριση των πολιτικών δικαιωμάτων του γυναικείου πληθυσμού. Η νομοθετική ρύθμιση που θα ακολουθήσει- το 1930- θα απογοητεύσει τις φεμινίστριες με τους όρους που θέτει. Η δικτατορία του Μεταξά καταλύει τη δημοκρατία και ακολουθεί πιστά τη θεωρία του Χίτλερ: «Κουζίνα, παιδιά, εκκλησία». Οι γυναικείες οργανώσεις διαλύονται, κατάσχονται και καταστρέφονται τα αρχεία τους.

1940 – 1974

- Το 1940 ο πόλεμος αρχίζει και για την Ελλάδα. Οργανώνεται η αντίσταση κατά των Γερμανών. Άνδρες και γυναίκες συμμετέχουν στην ένοπλη και μη δράση. Αυτή την περίοδο η ισότητα κατοχυρώνεται τόσο στην καθημερινή συνύπαρξη, όσο και νομοθετικά. Η ΠΕΕΑ – Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης – κατοχυρώνει με πράξεις (νόμους) την ισότητα ανδρών και γυναικών. Αναγνωρίζονται τα πλήρη πολιτικά δικαιώματα, η ισότητα στην εργασία, η συμμετοχή στη δημόσια ζωή κ.ά. Παράλληλα οι αντάρτισσες εκδίδουν τα δικά τους περιοδικά και απευθύνονται στο γυναικείο πληθυσμό για τα θέματα που τις αφορούν. Δημιουργούνται 160 σύλλογοι και προσπαθούν να «αφυπνίσουν» τις αγρότισσες. Συμμετέχουν στις πολιτικές διαδικασίες και για πρώτη φορά ψηφίζουν και ψηφίζονται για το Εθνικό Συμβούλιο που συνέρχεται στους Κορυσχάδες Ευρυτανίας.
- Ξεσπά ο Εμφύλιος. Όλα είναι ξανά δύσκολα. Σταματάει κάθε δράση. Και πάλι συλλαμβάνονται γυναίκες και οδηγούνται στα στρατόπεδα και στις φυλακές. Το Οικογενειακό Δίκαιο, που είχε συνταχθεί την περίοδο της μεταξικής δικτατορίας, τίθεται σε εφαρμογή. Άκρως συντηρητικό, στηρίζεται στην αρχή «Ο άνήρ είναι η κεφαλή της οικογένειας και αποφασίζει περί παντός. Η γυνή ασχολείται με τα του οίκου». Και οι τράπεζες προσλαμβάνουν μόνο άνδρες.

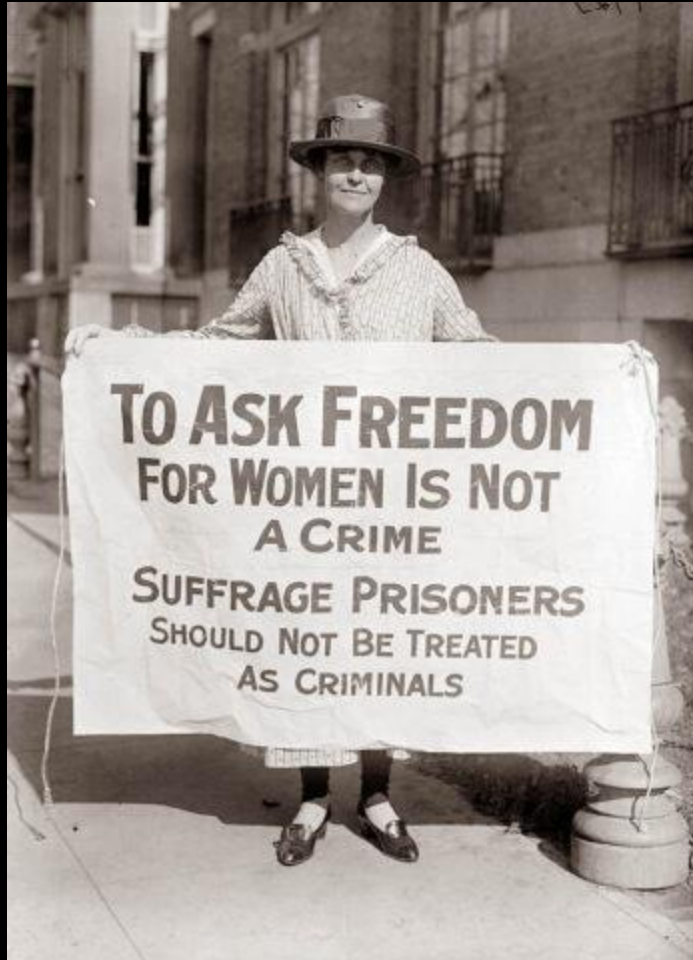
- **1974 – 2005**

- Με τη Μεταπολίτευση του 1974 αποκαταστάθηκε το δημοκρατικό κοινοβουλευτικό πολίτευμα. Πολύ γρήγορα δραστηριοποιήθηκε ένα γυναικείο δυναμικό στην προσπάθεια να οργανωθεί. Όμως ο νεοφεμινισμός έθιγε θέματα ταμπού και σόκαρε, δεν ήταν εύκολα αποδεκτός. Αυτό που δεν μπόρεσαν να υιοθετήσουν οι γυναικείες οργανώσεις το αγκάλισαν οι νέες γυναίκες, κυρίως φοιτήτριες.

- Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ε.Ε. ανοίγει νέα μονοπάτια για την επίτευξη της ισότητας και των δικαιωμάτων των γυναικών. Ανοίγονται δίαυλοι επικοινωνίας με φεμινίστριες άλλων κρατών-μελών.

- Οι συγγραφείς που ασχολήθηκαν με την ιστορία των γυναικών στην Ελλάδα προσπαθώντας να βρουν πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες των γυναικών έφεραν στην επιφάνεια τη γυναικεία φωνή, έτσι όπως εκφράστηκε από τα γυναικεία περιοδικά του 19 αιώνα. Τα περιοδικά αυτά ήταν: ΘΑΛΕΙΑ, ΕΥΡΥΔΙΚΗ, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ, ΠΛΕΙΑΣ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ.

- «Ο φεμινισμός», έγραφε η Μαρί Σιάρ το 1986, «είναι η ριζοσπαστική ιδέα ότι οι γυναίκες είναι άνθρωποι». Με άλλα λόγια, οι γυναίκες πρέπει να έχουν δύναμη, αυτενέργεια, ελευθερία, να ελέγχουν οι ίδιες το σώμα τους, να είναι ισότιμες με τους άνδρες. Όμως ακόμα και σήμερα, ύστερα από πολλές δεκαετίες αγώνων, οι γυναίκες εξακολουθούν να διαδηλώνουν, να διαμαρτύρονται, να γράφουν και να μιλούν διεκδικώντας τα αυτονόητα δικαιώματά τους. Για να κατανοήσουμε γιατί συμβαίνει αυτό, πρέπει να κατανοήσουμε πρώτα πώς εμφανίστηκε το φεμινιστικό κίνημα και σε τι αποσκοπεί.
- Συχνά οι απαρχές του φεμινισμού ανιχνεύονται στο βιβλίο Διεκδίκηση των Δικαιωμάτων της Γυναίκας (1792) της Μαίρη Γουλστόουνκραφτ (Mary Wollstonecraft, 1759–1797), το οποίο έγραψε σε απάντηση προς το βιβλίο του Τόμας Πέϊν (Thomas Paine, 1737–1809) Τα Δικαιώματα του Ανθρώπου [Άντρα]. Στόχος της Γουλστόουνκραφτ ήταν να εγείρει τις συνειδήσεις και να εμπνεύσει τις γυναίκες να αναζητήσουν ίσα δικαιώματα με τους άντρες, ειδικότερα το δικαίωμα της ψήφου μέσω του κινήματος των Σουφραζέτων και το δικαίωμα στην εκπαίδευση.

Πηγές και βιβλιογραφία

<https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/7850>

<https://www.maxmag.gr/fotografia/feminismos-ta-tria-kymata-kai-i-apotyposi-toys/>

<http://www.fylopedia.uoa.gr/index.php/%CE%A6%CE%B5%CE%BC%CE%B9%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

σημειώσεις παραδόσεων της Ευγενίας Σηφάκη “Σπουδές Φύλου και Λογοτεχνία

<https://www.britannica.com/topic/feminism>

<https://plato.stanford.edu/archives/fall2016/entries/wollstonecraft>

Διπλωματική εργασία Κατερίνας Πουρσανίδου
